

NIKOLAJS GOGOLIS

MAIJA NAKTS VAI SLĪKONE

IZLASE //LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA, 1948

FB2: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv >, 02 July 2011, version 1.0

UUID: A4060CAE-39B4-413B-9301-815EF3081E75

PDF: fb2pdf-j.20180924, 29.02.2024

NIKOLAJS GOGOLIS

MAIJA NAKTS VAI SLĪKONE

NIKOLAJS GOGOLIS

IZLASE

MAIJA NAKTS VAI SLĪKONE

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA 1948

Tulk. M. Mencendorfa

Nošannējis grāmatu un FB2 failu izveidojis Imants
Ločmelis

MAIJA NAKTS VAI SLĪKONE

Velns viņa tētiņu zina! Sāk ar kaut ko dar-boties kristīgi ļaudis, mokās, mokās, dzenas kā kurti pēc zaķa, bet netiek ne no vietas; tik nez' no kurienes radies, it kā no debesīm nokritis velns, prom šmaukdams, novicina asti.

I Hanna

Skaļa dziesma kā upe plūda pa N. ciema ielām. Bija tas laiks, kad dienas darba un raižu nogurdinātie jaunekļi un jaunavas trokšņaini salasījās pulciņā, dzidrā vakara mir-dzumā, lai izteiktu savu prieku skaņās, kas arvien bija saistī-tas ar skumjām. Un domās iegrīmušais vakars sapņaini ieskāva zilo debesi, pārvērsdams visu neapjaušamu un tālu. Jau krēsla, bet dziesmas arvien vēl neapklust. No dziedātā-jiem aizlavījies, ar banduru rokās, soļoja jaunais kazaks Ļevko, ciema galvas dēls. Galvā viņam no stiebriem pīta cepure. Kazaks soļo pa ielu, ar roku stīgas trinkšķinādams un padiedams. Lūk, viņš klusu apstājās pie pazemās, ķezberēs iegrīmušas mājas durvīm. Kam pieder šī māja? Kam šīs durvis? Brītiņu klusējis, viņš sāka spēlēt un dziedāt:

Saule jau zemu, vakars jau tuvu Iznāc pie

manis, sirsniņa mana!

«Nē, kā redzams cieti aizmigusi mana spulgace skaistule,» kazaks noteica, beidzis dziedāt un tuvodamies logam. «Haļa! Haļa! vai tu guli jeb negribi iznākt pie manis? Tu baidies laikam, ka mūs varētu kāds ieraudzīt vai arī negribi varbūt rādīt aukstumā savu balto sejiņu? Nebaidies: neviena nav; vakars silts. Un ja arī kāds parādītos, apklāšu tevi svārkiem, aptīšu ar savu jostu, aizsegšu tevi rokām — un neviens mūs neieraudzīs. Un kaut arī uzpūstu auksta dvesma, piespiedīšu tevi tuvāk pie sirds, sasildīšu skūpstiem, uzgērbšu savu ce-puri tavām baltajām kājiņām. Mana sirsniņa, mana zivtiņa, dārgumiņ! Parādieš uz mirklīti! Izbāz pa lodziņu kaut vai savu balto rociņu . . . Nē, tu neguli, lepņā meiča!» viņš izru-nāja skaļāk un tādā balsī, kas izteica kaunu par acumirkļa pazemošanos, «tev tīk pasmieties par mani: ardievu!» Tad viņš aizgriezās prom, atstūma cepuri uz vienas auss un lepni atgāja nost no loga, klusu trinkšķinādams banduras stīgas. Šai brīdī durvju koka tveroklis sakustējās, durvis čikstēda-mas atvērās un meitene septiņpadsmitajā pavasarā, krēslas ietverta, bailīgi apkārt skatīdamās un

neizlaizdama durvju tverokli no rokas, pārkāpa pār sliekšni. Neskaidrajā pustumsā laipni kā zvaigznītes mirdzēja skaidrās acis; zaigoja sarkanā korāļu kakla rota, un jauneklā ērgļa acīm nevarēja palikt apslēpts kaunīgais sārtums, kas bija iededzies viņas vaigos. «Kāds gan tu esi nepacietīgs!» viņa tam teica pusbalsī. «Jau noskaidries! Kāpēc tu izraudzījies tādu laiku? Tik daudz ļaužu pašlaik tā ir klīst pa ielām ... Es visa drebu...»

«Ak, nedrebi, mana sārtā odziņa! Piespiedies ciešāk pie manis!» jauneklis runāja, apskaudams viņu, atsviedis ban- duru, kas tam garā siksnā karājās kaklā, un sēzdamies kopā ar viņu istabas durvju priekšā. «Tu zini, ka man grūti iztikt kaut stundu tevis neredzējušam!»

«Zini, ko es domāju?» meitene pārtrauca to, domīgi rau-dzīdamās viņā. «Man it kā kāds visu laiku čukst ausī, ka turp-māk mēs tik bieži neredzēsimies. Ļaudis jūsu pusē nav labi: meitenes visas noraugās tik skaudīgi, bet jauneklī... Esmu pat novērojusi, ka mana māte jau labu laiku sāk stingrāk uzraudzīt mani. Atzīstos, man pie svešiem bija jautrāk.» Pie pēdējiem vārdiem viņas sejā parādījās it kā

skumjas.

«Divus mēnešus tik dzimtajā pusē un jau apnikusi? Varbūt arī es tev esmu apnicis?»

«Ak, tu man neesi apnicis,» viņa teica pasmaidījusi. «Mīlu tevi, kazaku ar melnajām uzacīm! Mīlu tevi tāpēc, ka tev brūnas acis, un, kad tu uzlūko mani ar tām, tad sirds man it kā uzgavilē un tai ir priecīgi un labi; tāpēc, ka tu laipni vīpsnā savās melnajās ūsās; tāpēc, ka tu eji pa ielu, dziedī un trinkšķini banduru.»

«Ak, mana Haļa!» puisis iesaucās, skūpstīdams un spiez-dams viņu ciešāk pie savām krūtīm.

«Pagaidi! Pietiks, Ļevko! Saki vispirms, vai tu esi runājis ar savu tēvu?»

«Ko?» viņš prasīja, it kā no miega pamodies. «Ka gribu precēties un tu gribi nākt pie manis par sievu? Runāju.» Bet kaut kā skumji skanēja viņa lūpās šis: runāju.

«Ko teica?»

«Ko tu viņam padarīsi? Izlikās vecais āzis, pa savai para-žai, kurls: nekā nedzird un turklāt vēl baras, ka es vazājoties diezin kur un palaidņojoties ar pušiem pa ielām. Bet nebē-dājies, mana Haļa! Dodu tev kazaka vārdu, ka pielauzīšu viņu.»

«Jā, tev, Ļevko, jāteic tikai vārds, un viss notiks pēc tava prāta. Zinu to no sevis: dažreiz nebūtu tevi klausījusi, bet tu saki vārdu — un es daru bez pretrunas visu, ko tu gribi. Paskaties, paskaties!» viņa turpināja, nolikusi galvu viņam uz pleca un pacēlusi acis uz augšu, kur neaptveramā tālē mirdzēja zilā, siltā Ukrainas debess, ko no apakšas aizsedza kuplie ķezberu zari, zem kuriem viņi stāvēja. «Paskaties: rau, rau, tālē iemirgojas zvaigznītes: viena, otra, trešā, ceturtā, piektā... Vai nav tiesa, tur dieva eņģeļi atver savu gaišo debess mājiņu lodziņus un nolūkojas uz mums? Vai ne tā, Ļevko? Viņi taču noskatās uz mūsu zemi? Kā būtu, ja cil-vēkiem būtu spārni kā putniem — varētu aizlaisties tur augstu augstu ... Uch! drausmīgi! Neviens mūsu ozols ne-sniedzas līdz debesīm. Bet stāsta, ka kaut kur kādā tālā zemē esot tāds koks, kas ar savu galotni šalkojot pašās debesīs un Lieldienu naktī dievs nokāpjot pa to uz zemi.»

«Nē, Haļa! Dievam ir garas kāpnes no debesīm līdz pašai zemei. Tās svētie erceņģeļi Lieldienu naktī uzstāda, un, tik-līdz dievs liek kāju uz pirmā pakāpiena, visi nešķīstie gari pa galvu, pa kaklu bariem dodas uz elli, un tāpēc Lieldienu nakti

virs zemes nav neviena ļaunā gara.»

«Cik klusu šūpojas ūdens, it kā bērns šūpulī!» Hanna tur-pināja, norādīdama uz dīķi, kas bija iekļauts drūmā kļavu biezoknī, un sēru vītoli, gremdēdami tā ūdenī savus skumjos zarus, to apraudāja. Kā vārģs vecītis viņš turēja savās auk-stajās skavās tālās, tumšās debesis, apbērdams saviem ledai-najiem skūpstiem mirgojošās zvaigznītes, kas nespodri šūpo-jās siltajā nakts gaisa okeānā, it kā gaidīdamas drīzu spožā nakts karaļa parādīšanos. Meža malā, kalnā snauda veca koka māja aizvērtiem slēģiem. Jumts bija apaudzis ar sūnu un ne-zālēm; kuplas ābeles bija saaugušas logu priekšā. Mežs ietina māju savā drūmajā, aukstajā ēnā; tā pakājē pletās lazdu birstala un nolaidās līdz dīķim.

«Atceros kā pa sapņiem,» Hanna sacīja, nenolaizdama no tā acis, «sen sen, kad vēl biju maza meitenīte un dzīvoju pie mātes, par šo māju stāstīja kaut ko drausmīgu. Ļevko, tu droši vien zini, pastāsti! ...»

«Dievs ar to, mana skaistulīti Sievas un muļķa ļaudis daudz ko melš. Tu tikai uztrauksi sevi, sāksi baidīties un nevarēsi mierīgi aizmigt.»

«Pastāsti, pastāsti, mīlo, tumsuzacaino puisīt!»

viņa lūdzās, pieglauzdama savu vaigu viņa sejai un apskaudama viņu. «Nē, tu, kā redzu, nemīli mani, tev ir cita meitene. Nebaidīšos, gu-lēšu nakti mierīgi. Ja nepastāstīsi, tad gan nevarēšu aizmigt. Nomocišos ar domām ... Pastāsti, Ļevko!...»

«Redzams, ļaudīm taisnība, ja saka, ka sievietē sēd velns, kas urda viņas ziņkāri. Nu, klausies! Sen atpakaļ, manu sir- sniņ, šinī mājā dzīvoja sotņiks. Sotņikam bija meitiņa, gaiša meitenīte, balta kā sniegs, kā tava sejiņa. Sieva sotņikam jau sen bija mirusi. Sotņiks nodomāja precēt citu. «Vai tu mani tāpat lolosi kā agrāk, kad apņemsi citu sievu?» — «Lo-lošu, mana meitiņa! Vēl ciešāk spiedīšu tevi pie sirds; lološu, mana meitiņa! Vēl krāšņākus auskarus un kakla rotas dā-vāšu tev!» — Sotņiks atveda jauno sievu savā jaunajā mājā. Jaunā sieva bija skaista. Sārta un balta bija jaunā sieva; tikai tik drausmīgi paskatījās uz savu pameitu, ka tā ieklie-dzās, viņu ieraudzījusi, un kaut vai vārdu pa visu dienu būtu bildusi bargā pamāte. Pienāca nakts. Sotņiks ar savu jauno sievu aizgāja savās guļamās telpās. Ieslēdzās arī gaišā mei-tene savā istabā. Sadrūma, sāka raudāt. Redz: šausmīgs, melns kaķis zogas tai klāt; spalva

viņam zvīlo un dzelzs nagi skrapšķ pa grīdu. Izbailēs viņa uzlec uz sola, kaķis tai pakal; pārlec gultā — kaķis arī tur un pēkšņi apkrīt viņai ap kaklu un žņaudz viņu. Kliegdama viņa atrauj to no sevis un nomet uz grīdas. No jauna zogas tai klāt briesmīgais kaķis. Viņu pārņēma izmisums. Pie sienas karājās tēva zobens. Satvēra to un cirta pa grīdu, ķepa ar dzelzs nagiem atsprāga nost, un kaķis ņaudēdams nozuda tumšajā kaktā. Visu dienu jaunā sieva neizgāja no istabas, trešajā dienā iznāca ar-pārsietu roku. Nabaga meitenīte sāka nojaust, ka viņas pamāte ir ra-gana un viņa tai pārcirtusi roku. Ceturtajā dienā sotņiks pavēlēja savai meitiņai nest ūdeni, tīrīt māju kā vienkāršai zemniecei un nerādīties saimnieku galā. Grūti bija nabadzī-tei, bet nevarēja nekā darīt, vajadzēja izpildīt tēva gribu. Piektajā dienā sotņiks izdzina savu meitiņu kailām kājām no mājas, pat gabalu maizes neiedeva ceļam. Kā meitenīte tad sāka raudāt, aizklājusi rokām savu balto sejiņu: «Iegrūdi tu, tētiņ, postā savu īsto meitiņu! Ragana iegrūdusi postā tavu grēcīgo dvēseli! Lai dievs tev piedod, bet man, nelaimīgajai, kā redzams, viņš nav vēlējis dzīvot šai pasaulē!...» Un, lūk, vai tu redzi? ...

Levko pievērsās Hannai, norādīdams ar pirkstu uz māju. «Skaties turp: redzi tur, patālāk no mājas ir pats stāvākais krasts! No šī krasta meitenīte metās ūdenī. Un no tā laika viņas vairs nav pasaulē ...»

«Bet ragana?» Hanna bailīgi pārtrauca viņu, pievērsusi viņam asaru pilnās acis.

«Ragana? Vecas sievas izdomājušas, ka no tā laika visas slīkones, mēnesim spīdot, iznākot pana dārzā sildīties mēnes-nīcā, un sotņika meitiņa tapusi viņām par vadoni. Kādu nakti viņa ieraudzījusi savu pamāti pie dīķa, uzbrukusi viņai un kliegdamā ierāvusi to ūdenī. Bet ragana arī te attapusies: pārvērtusies zem ūdens kādas slīkones izskatā un tādā kārtā izbēgusi zaļu niedru pletnei, ar ko slīkones gribējušas viņu sist. Ej nu tici sievām! Stāsta arī, ka sotņika meitiņa ik naktis sapulcinot slīkones un ieskatoties katrai sejā, gribēdama iz-dibināt, kura no viņām ir ragana, bet līdz šim vēl nav uzzi-nājusi. Un, ja gadās kāds cilvēks, tūliņ liek viņam uzminēt, citādi draud noslīcināt viņu. Lūk, mana Haļa, tā veci ļaudis stāsta!... Tagadējais pans grib šajā vietā ierīkot brūzi un tādēļ atsūtījis šurp deģi... Bet dzirdu sarunu troksni. Tur mūsējie atgriežas

no liksmēm. Ardievu, Haļa! Guli mierīgi un nedomā par šīm sievu pasakām!» To teicis, viņš to ap-skāva cieši jo cieši, noskūpstīja un aizgāja.

«Ardievu, Ļevko!» Hanna sacīja, domīgi urbdamās acīm tumšajā mežā.

Milzīgs, ugunīgs mēness šajā brīdī diženi cēlās no zemes. Vēl puse no tā bija aiz zemes, bet jau visa apkārtnē pielīja ar svinīgu gaismu. Dīķis piebira dzirkstīm. Koku ēnas skaidri iezīmējās tumšajā zaļumā. «Ardievu, Hanna!» viņai aiz mu-guras atskanēja skūpstā pavadīti vārdi. «Tu atgriezies!» viņa sacīja atskatīdamās; bet ieraudzīja sev priekšā nepazīstamu jaunekli un novērsās. «Ardievu, Hanna!» atskanēja no jauna, un atkal kāds noskūpstīja viņu uz vaiga. «Lūk, nelabais uz- griīda vēl vienu!» viņa sapīkusi noteica. «Ardievu, mīļā Hanna!» — «Vēl trešais!» — «Ardievu! ardievu! ardievu, Hanna!» un skūpstī apbēra viņu no visām pusēm. «Bet te jau viņu vesels pulks!» Hanna sauca, izraudamās no jaunekļu bara. kas viens aiz otra centās viņu apskaut. «Kā viņiem ne-apnīk bez mitas skūpstīties! Drīz, nūdien, nevarēs parādīties uz ielas!» Pēc šiem vārdiem durvis aizcirtās un bija tika» dzirdams, ka čirkstēdams noklaudzēja

dzelzs aizšaujamais.

II Galva

Vai jūs pazīstat Ukrainas nakti? Ak, jūs nepazīstat Ukrai-nas nakti! Ieskatieties tajā: no zenita nolūkojas mēness. Ne-aptveramais debess jums izplētīs, izplētīs vēl neaptvera- māks: tas kvēlo un elpo. Visa zeme tīta sudrabotā gaismā; un brīnišķīgais gaiss cik vēsi tveicīgs, cik tvīksmes pilns, kā smaržu okeāns. Dievišķīgā nakts! Burvīgā nakts! Meži stāv nekustīgi, apgaroti, tumsas pielieti, un met milzīgu ēnu. Klusi un mierīgi šie dīķi: to dzestrais un tumšais ūdens drūmi ieslēgts tumšzaļo dārzu sienās. Jaunavīgā ievu un ķezberu lapotne bailīgi stiepj savas saknes avoksnainajā vēsumā un retumis pačaukstina lapām, it kā skaizdamās un ļaunodamās, kad skaistais nebēdnis — nakts vējš — pēkšņi piezadzies, skūpstā tās. Visa ainava dus. Bet augšā viss elpo; viss brī-nišķīgs, viss svinīgs. Un ap sirdi tik neapjaušami, tik brī-nišķi, un sudrabainu sapņu ainas diženi paceļas tās dziļumos. Dievišķīgā nakts! Burvīgā nakts! un pēkšņi viss atdzīvojas: gan meži, gan dīķi, gan stepe. Plūst lieliskās Ukrainas lakstī-galas dziesmas skaņas, un liekas, ka pat mēness, debess

zilgmē sastindzis, klausās tās ... Kā apburts snauz pakalnē ciemats. Vēl baltāk, vēl spilgtāk spīd mēnesnīcā māju kopa; vēl žilbi- nošāk izceļas no tumsas to sienas. Dziesmas apklusušas. Viss klusu. Labie ļautiņi jau dus. Šur tur tik vēl gailējas šaurie lodziņi. Tikai nedaudzu istabu durvju priekšā nokavējusies saime ietur savas vēlās vakariņas.

«Jā, hopaku tā nedejo! Tāpēc skatos, pavisam neveicas. Ko gan kūms melš? ... A, nu: hop-trallā! hop-trallā! hop, hop, hop!» tā pats ar sevi sarunājās iereibis zemnieks vidējos gados, dejodams pa ielu. «Nudien, tā hopaku nedejo! Vai man jāmelo? Nudien, tā nē! Rau, kā: hop-trallā! hop-trallā hop, hop, hop!»

«Lūk, cilvēks palicis mulķis! Būtu nu bijis vēl kāds puisis, bet vecs kuilis, bērniem par apsmieklu uz ielas!» iesaucās padzīvojuši sieviete, kas gāja garām ar salmiem rokā. «Ej savās mājās! Sen jau laiks gulēt!»

«Iešu,» zemnieks atbildēja apstājies. «Iešu. Neļaušos iebaidīties no kāda nebūt galvas. Ko viņš gan domā, liela lieta, ka viņš galva, ka viņš aplej cilvēkus salā ar aukstu ūdeni, tad viņam deguns gaisā! Nu, galva, galva. Esmu pats sev

galva. Dievs sodi, dievs sodi! Pats sev esmu galva. Lūk, kā, bet ne tā ka ...» viņš turpināja, piegājis pie pirmās mājas, kas gadī-jās ceļā un, apstājies loga priekšā, centās sataustīt koka tve- rokli, grābstīdamies pirkstiem pa stiklu. «Sieva, taisi vaļā! Sieva, ātrāk, saku tev, attaisi! Kazakam laiks iet gulēt!»

«Kur tu, Kaļeņik? Tu jau esi nokļuvis svešā mājā,» viņam aiz muguras smiedamās iesaucās meitenes, kas atgriezās no līksmēm. «Vai lai parādām tev tavu māju?»

«Parādiet, mīlās jaunuvītes!»

«Jaunuvītes? Vai jūs dzirdat,» viena uztvēra, «cik smalks kļuvis Kaļeņiks? Par to viņam jāparāda māja.. . bet nē, pa-priekš padejo.»

«Padejot? ... ak jūs gudrinieces meitenes!» gari novilka Kaļeņiks, smiedamies un draudēdams ar pirkstu un atkāpda-mies, jo kājas viņam nespēja noturēties uz vietas. «Bet ļau- sieties visas noskūpstīties? Visas noskūpstīšu, visas!. . .» Un nedrošiem soļiem metās viņām pakaļ. Meitenes sacēla troksni, sajaucās; bet vēlāk sasparojās, pārskrēja pāri ielai, redzēda-mas, ka Kaļeņiks nav īsti drošs uz kājām.

«Lūk, kur tava māja!» viņas tam uzsauca,

aiziedamas un parādīdamas māju, kas bija krietni lielāka par citām un piederēja ciema galvam. Kaļeņiks paklausīgi aizlīgoja uz no-rādīto pusi, sākdams no jauna lamāt galvu.

Bet kas gan bija šis galva, kas izraisīja tik daudz runu un spriedelējumu par sevi? O! šis galva ir ievērojama persona ciemā. Kamēr Kaļeņiks nonāks sava ceļa galā, mēs, bez šau-bām, paspēsim kaut ko pateikt par viņu. Viss ciems, ierau-dzījis viņu, ķeras pie cepurēm: bet meitenes, pašas jaunākās padod labdienu. Kurš gan no jaunekļiem nebūtu gribējis būt par galvu? Galvam ir brīva pieeja visām tabakas dozēm, un spēcīgs zemnieks godbijīgi stāv, noņēmis cepuri, visu laiku, kamēr galva iegremdē savus resnos, rupjos pirkstus viņa tāses tabakas dozē. Kaut gan galvas vara aprobežota ar dažu balsu skaitu, ciema un pagasta sapulcēs viņš arvien ņem virsroku un gandrīz patvaļīgi izsūta līdzināt un gludināt ceļu vai rakt grāvjus. Galva ir drūms no izskata, bargs un nemīl daudz runāt. Sen, ļoti sen atpakaļ, kad nelaiķe lielā cariene Katrīna brauca uz Krimu, viņš bija ievēlēts viņas pavadonis; veselās divi dienas viņš izpildīja šo pienākumu un piedzīvoja pat godu sēdēt blakus carienes

kučierim uz bukas. Un no tā paša laika sākot, galva bija izmācījies domīgi un svarīgi pa-šķiebt galvu, glaudīt garās, uz leju nokārušās ūsas un vanaga acīm skatīties no pieres apakšas. Un no tā laika, par ko arī nerunātu ar viņu, galva arvien prata valodu pagriezt uz to, ka viņš vedis carieni un sēdējis uz carienes karietes bukas. Galva mēdz dažreiz arī izlikties pakurls, sevišķi, ja dzird to, ko viņam netiktos dzirdēt. Galva nevar ciest lepnību: valkā arvien melnus, pašaustus vadmalas svārkus, apjožas ar krā-sainu vilnas jostu, un neviens nekad viņu nav redzējis citā apgērbā, izņemot vienīgi tos laikus, kad viņš bija vedis ca-rieni uz Krimu un kad viņam bijis mugurā zils kazaka župans. Bet šo laiku nezin vai kāds no viņa ciema atcerējās; bet svārkus viņš glabā lādē aiz atslēgas. Galva ir atraitnis; bet viņam mājā dzīvo svaine, kas gatavo pusdienas un vaka-riņas, mazgā solus, balsina māju, vērpi linus viņa krekliem un pārvalda visu māju. Ciemā runā, it kā viņa nemaz neesot viņam rada, bet mēs jau redzējām, ka galvam ir daudz ne-labvēļu, kas labprāt izplata visādus melus. Tomēr, var arī būt, ka cēlonis šīm valodām bija tas, ka svainei nekad nepa-tika, ja galva aizgāja

uz lauku, kur bija daudz plāvēju sievietes, vai pie kāda kazaka, kam bija jauna meitiņa. Galva ir ar vienu aci, bet par to viņa vienīgā acs — ļaundare, kas tālu var saskatīt glītu meitieti. Taču viņš nekad ātrāk nepie-griež skatienu skaistajai, kamēr nav labi apskatījis, vai no kaut kurienes neglūn svaine. Nu gan būs izstāstījuši par galvu visu, kas stāstāms, bet piedzērušais Kaļņiks vēl nav nogājis ne pusceļa un ilgi vēl apveltīja galvu visādiem iz-meklētiem vārdiem, kādi tik gadījās viņam uz slinkās un grūti kustināmās mēles.

III Negaidīts līdzcensis. Sazvērestība

«Nē, puiši, nē, negribu! Kas tā par izlaidību! Kā jums ne-apnīk trakulības dzīt! Arī bez tām mēs jau esam izdaudzi-nāti par diezin kādiem trakuļiem. Liecieties labāk gulēt!» Tā Ļevko runāja ar saviem nebēdņiem biedriem, kas mēģi-nāja viņu pierunāt uz jaunām palaidnībām. «Ardievu, brālīši! Saldu dusu jums!» un ātriem soļiem devās pa ielu no viņiem projām. «Vai mana spulgacīte Hanna jau gul?» domāja viņš, tuvodamies mums jau pazīstamajai ķezberēs ieslēptajai mā-jai. Nakts klusumā bija dzirdamas klusas balsis. Ļevko ap-stājās. Starp kokiem

pavīdēja balts kreklis. .. «Ko tas gan nozīmē?» — viņš nodomāja un, piezadzies tuvāk, aizslēpās aiz koka. Mēness apspīdēja viņam priekšā stāvošās meitenes seju ... Tā Hanna. Bet kas tas par liela auguma cilvēku, kas stāvēja ar muguru pret viņu? Velti viņš lūkoja ieskatīties viņā: ēna ietina viņu no galvas līdz kājām. Tikai no priekš-puses viņš bija nedaudz apgaismots. Ļevko bija tomēr jābai-dās spert kaut soli uz priekšu, lai netiktu pamanīts. Klusu pieslējies kokam, viņš nolēma palikt uz vietas. Meitene skaidri izrunāja viņa vārdu. «Ļevko? Ļevko vēl ir zīdainis,» aizsmacis pusbalsī runāja garais cilvēks. «Ja es viņu kādreiz satikšu pie tevis, es viņu izpurināšu aiz matu cekula...» <i>Lapbrāt gribētos zināt, kas tas ir par nelieti, kas lielās izpu-rināt mani aiz matu cekula?</i> Ļevko klusu noteica un izstiepa kaklu, lai no sarunas nezustu ne vārds. Bet svešais turpināja tik klusu, ka neko nevarēja sadzirdēt. «Kā tev nav kauna!»> Hanna sacīja, kad viņš bija beidzis runāt. «Tu melo; tu ap-māni mani; tu mani nemīli; nekad neticēšu, ka tu mani mīli!» — «Zinu,» turpināja garais cilvēks; «Ļevko tev ir sastāstījis daudz nieku un sagrozījis galvu» (te puisim likās, ka nepa-zīstamā balss viņam nav

gluži sveša, ka viņš to kādreiz jau ir dzirdējis). «Bet es Ļevkam parādīšu sevi!» nepazīstamais arvien vēl turpināja: «viņš domā, ka es neredzu visus viņa stīkus. Viņš, suņa dēls, dabūs izbaudīt manas dūres.» To dzirdot, Ļevko nevarēja vairs savaldīt savas dusmas. Piegājis viņam uz trim soļiem klāt, viņš atvēzējās visā spēkā, lai dotu nepazīstamajam tādu plīķi pa ausi, ka tās, droši vien, nepa-liktu uz vietas stāvam, lai gan bija redzami spēcīgs vīrs; bet šajā brīdī mēness iespīdēja nepazīstamajam sejā, un Ļevko sastinga, ieraudzījis sev priekšā savu tēvu. Nevilša galvas pašūpošana un viegla iesvilpšanās caur zobiem izteica viņa iz-brīnu. Sāņus kaut kas iečabējās; Hanna steidzīgi ielidoja istabā, aizcirzdama aiz sevis durvis

«Ardievu, Hanna!» šajā brīdī iesaucās kāds puisis, kas bija piezadzies un apskāvis galvu; bet izbijies atlēca atpakaļ, sa-juzdams asās ūsas. «Ardievu, skaistulīti» iesaucās otrs, bet šoreiz atsprāga atpakaļ no galvas smagā belziena «Ardievu, ardievu, Hanna!» iesaucās vairāki puīši, viņam kaklā pakāru- šies. «Velnš lai jūs parauj, nolādētie trakuļi!» galva klie-dza, atvairīdamies un spārdīdams viņus kājām. «Kas

es jums par Hannu! Posieties saviem tēviem
pakaļ uz karātavām, velna bērni! Uzkrituši kā
mušas uz medu. Es jums parādīšu Hannu!...»

«Galva! galva! Tas ir galva!» puisi iesaucās un
izklīda uz visām pusēm.

«Ak tu, tētīt!» ierunājās Levko, atžilbis no sava
izbrīna un noskatīdamies pakaļ galvam, kas
aizgāja lamādamies. «Lūk, kādus nedarbus tu
strādā! Lieliski! Bet es brīnos un nesa-protu,
kāpēc viņš arvien izliekas kurls, kad sāku runāt
par lietu! Pagaidi, vecais āzi, drīz tu sajutīsi, ko
nozīmē vazāties gar jaunu meiteņu logiem;
sajutīsi, ko nozīmē atņemt otram līgavu! Hē,
puisi, šurp, šurp!» viņš kļiedza, mādams ar roku
jauniešiem, kas salasījās atkal pulkā. «Nāciet
šurp! Pierunāju jūs iet gulēt, bet tagad esmu
pārdomājis citādi, un esmu ga-tavs kaut visu
nakti draiskot ar jums kopā.»

«Lūk, tā ir lieta!» iesaucās plecīgs, spēcīgs
puisis, kas skai-tījās par pirmo trakuli un nebēdni
ciemā. «Man vienmēr trūkst gaisa, kad neiznāk
kārtīgi padzīvot un izdarīt kādas nebēdnības.
Arvien it kā kaut kā trūkst, it kā būtu pazau-dējis
cepuri vai pīpi, vārdu sakot, tad neesmu kazaks,
un tas ir viss.»

«Vai esat ar mieru šodien pamatīgi nokaitināt galvu?»

«Galvu?»

«Jā, galvu. Ko viņš īstenībā iedomājies? Viņš rīkojas pie mums kā kāds hetmanis. Nav vēl diezgan, ka viņš izrīko mūs kā savus rokas puišus, viņš neliek mierā arī mūsu meitenes. Domāju, ka ciemā tiešām nav nevienas jaukas meitenes, ko galva nebūtu apcēlis.»

«Tā ir, tā ir!» visi puiši iesaucās vienā balsī.

«Kas mēs, zēni, esam par rokas puišiem? Vai mēs neesam tāda paša dzimuma kā viņš? Mēs, paldies dievam, esam brīvie kazaki!»

«Parādīsim!» puiši iesaucās. «Bet ja galvu, tad arī rakst-vedi nevar palaist garām!»

«Nelaidīsim garām arī rakstvedi. Bet man kā likts radusies galvā lieliska dziesma par galvu. Iesim, es jums iemācīšu,» Levko turpināja, uzsizdams ar roku banduras stīgām. «Bet klausieties: pārgērbieties katrs kā gadās!»

«Padzīvo līksmi, kazaka galva!» dižais trakulis iesaucās, piecirzdam kāju pie kājas un rokas saplaukšķinājis. «Kāds jaukums! Kāda brīve! Kad sāc trakot, tad liekas, ka piemini senpagājušos gadus. Sirds jūtas tik labi un brīvi, bet dvēsele ir

kā paradizē. Heidā, puīši! Heidā, būsīm līksmi!...» Un pūlis trokšņaini devās pa ielām uz priekšu. Un dievbijīgās vecenītes, kļiedzienu uzmodinātas, atvēra lodziņus, pārkrus-tījās miegainām rokām, noteikdamas: «Nu, jaunieši tagad pa-dzīvo jautri!»

IV Puīši padzīvo jautri

Viena vairs tikai māja ielas galā bija apgaismota. Tas ir galvas mitekļis. Galva jau sen beidzis vakariņot, un, bez šau-bām, sen jau būtu aizmidzis; bet viņam šai brīdī bija viesis, vīndegis, kas bija ieradies ierīkot degvīna dedzinātavu kādam muižniekam, kam bija neliels zemes īpašums brīvo kazaku zemju starpā. Viesis sēdēja goda vietā zem pašām svētbildēm, tas bija zems, paresns cilvēciņš ar mazām, mūžam smejošām acīm, kurās, likās, bija ierakstīts tas prieks, ar kādu viņš sūca savu īso kajķīti, ik minūtes nosplaudamies un piespiezdamas ar pirkstu tabakas pelnus, kas līda ārā no kalkķīša. Dūmu mā-koņi viņam pāri ātri sabiezēja un ietina viņu zilā miglā. Likās, it kā kādas degvīna dedzinātavas resnajam dūmenim būtu apnicis sēdēt uz sava jumta un tas būtu iedomājies pastaigā-ties un cienīgi nosēsties galvas istabā aiz

galda. Zem deguna viņam rēgojās īsas, biezas ūsas. Bet tās tik neskaidri iezīmējās tabakas atmosfērā, ka izskatījās pēc peles, ko degis noķēris un tur savā mutē, tādā kārtā graudams klēts runča mono-polu. Galva kā saimnieks sēdēja vienā kreklā un audekla biksēs. Viņa ērgļa acs kā rietoša saule sāka pamazām sa-raukties un dzist. Galda galā, smēķēdams kaļķīti, sēdēja viens no tiem ciema desmitniekiem, no kuriem sastāvēja gal-vas komanda, un, aiz cieņas pret saimnieku, sēdēja svārkos.

«Vai jūs drīz domājat ierīkot savu dedzinātavu?» galva prasīja, griezdamies pie deģa un pārkrustodams žāvās at-plēsto muti.

«Ja dievs līdzēs, tad šo rudeni varbūt jau sāksim dedzināt. Uz Māras dienu, varu saderēt, ka pans galva kājām zīmēs vācu kreņģelišus uz ceļa.» Pie šiem vārdiem deģa ačteles pa-zuda; to vietā izstiepās garas rievās līdz pat ausīm; viss ķer-menis raustījās smieklos, un jautrās lūpas izlaida uz brīdi kūpošo kaļķīti.

«Lai dievs dod,» sacīja galva, savilkdamis seju it kā smaidā. «Pašlaik vēl, paldies dievam, degvīna brūžu nav visai daudz. Bet, lūk, tos laikus, kad pavadīju carieni pa Perejaslavas ceļu,

vēl netaisīti Bezborodoko ...»

«Ko nu, kūm, par tiem laikiem runāt! Tad no Kremenču- gas līdz pašiem Romņiem nevarēja ne divi brūžus saskaitīt. Bet tagad ... Vai tu esi dzirdējis, ko nolādētie vācieši izdo-mājuši? Drīz jau netecinās vairs ar malku kā visi kristīgi cilvēki, bet ar kaut kādu velna tvaiku ...» To teikdams, deģis domīgi raudzījās galdā un savās uz galda atbalstītajās rokās. «Kā tas būs ar tvaiku, nūdien, nezīnu!»

«Kādi muļķi, dievs, esi žēlīgs, šie vācieši!» galva sacīja. «Es viņus, suņa dēlus, ar stību. Vai tas jēl kad dzirdēts, ka ar tvaiku varētu ko vārīt. Tad jau ne karoti borščā nevarēs pie mutes pielikt, neizcepinājis lūpas, jauna sivēna vietā ...»

«Un tu, kūm,» viņu pārtrauca svaine, kas sēdēja uz lāviņas, kājas zem sevis pavilkuši, «dzīvosi pie mums visu šo laiku bez sievas!»

«Ret kam man viņa vajadzīga? Cita lieta, ja vēl būtu pa-tīkama ...»

«Vai tad nav laba?» galva prasīja, pievērsdams viņam savu vienīgo aci.

«Kur tev nu laba! Vēca kā velns. Purns viss vienās rievās kā iztukšots naudas maks.» Un deģa zemā miesas būve salī-gojās no jauna skaļos

smieklos.

Sajā brīdī kāds sāka grābstīties aiz durvīm; durvis atvērās un ienāca zemnieks. Cepuri nenonēmis, viņš pārkāpa sliekšni, nostājās, it kā ko pārdomādams, istabas vidū un ar atvērtu muti skatījās griestos. Tas bija mūsu paziņa Kaļeņiks.

«Lūk, esmu arī es pārnācis mājās,» viņš runāja, nosēzdamies iolā pie durvīm un nepiegriezdams nekādas vērības klātesošiem. «Paskat, kā maitas gabals sātans bija izstiepis ceļu. Eji, eji, un gala nav. Kājas it kā kāds būtu salauzījis. Padod sieva tur to kažoku, ko paklāt apakšā. Uz krāsns pie tevis neiešu, nūdien, neiešu: sāp kājas! Padod to, tur tas gul kaktā netāl no svētbildēm; bet pielūko tik, ka neapgāz podu ar sagriezto tabaku. Bet nē, neaiztīc, neaiztīc! Tu varbūt esi šodien pie-dzērusi ... Paņemšu labāk pats.» Kaļeņiks mazliet pacēlās, bet nepārvarams spēks pievilka viņu solam.

«Tas man patīk,» galva sacīja: «ienācis svešā mājā un rī-kojas kā savā! Izvadīsim viņu ar godu!»

«Atstāj, kūm, lai atpūšas!» deģis sacīja, saturēdams viņu aiz rokas. «Tas ir derīgs cilvēks: jo vairāk būs tādu cilvēku, jo labāk mums zels

degvīna dedzinātava ...» Bet ne jau lab-sirdība izspieda šos vārdus. Degis ticēja visādiem māņiem; un tūliņ aizdzīt cilvēku, kas jau bija nosēdies solā, viņam nozīmēja sasaukt kādu nelaimi.

«Kas tik vēl būs, kad vecums pienāks! ...» Kaļeņiks mur-mināja. likdamies guļus uz sola. «Jā nu, teiktu, būtu piedzē-ries, bet ne jau, neesmu piedzēries. Nudien, neesmu piedzē-ries! Vai man jāmelo? Es to varu vai pašam galvam pavēstīt. Ko man nozīmē galva? Uzspļauju viņam' Kaut viņu, vien- acaino velnu, vezums sabrauktu! Kāpēc viņš apļēj cilvēkus salā ar ūdeni...»

«Ehē! cūka ielīdusi istabā un ķepas bāž galdā,» galva sa-cīja, saniknots pieceldamies no savas vietas, bet šai brīcī smags akmens, satriecis logu druskās, nolingoja viņam pie kājām. Galva palika stāvam. «Ja es zinātu,» viņš teica, pa-celdams akmeni, kurš karātavu putns svieda akmeni, es viņu izmācītu, kā mētāties ar akmeņiem! Kādas nelietības!» viņš turpināja, ar zvērojošu skatienu aplūkodams rokā akmeni. «Kaut viņš aizrītos ar šo akmeni!...»

«Pag, pag! Lai dievs tevi pasarga, kūm!» degis, nobālis, pārtrauca viņu. «Lai dievs tevi sarga

šajā un viņā pasaulē nosvētīt kādu ar tādu novēlējumu!»

«Lūk, kur atradies aizstāvis! Kaut viņš izputētu! ...»

«Ne domāt nedomā, kūm! Tu tiešām nezini, kas notika ar manu nelaiķi sievasmāti?»

«Ar sievasmati?»

«Jā, ar sievasmāti. Vakarā, varbūt mazliet agrāk nekā paš-reiz, nosēdāmiešs ēst vakariņas: nelaiķe sievasmāte, nelaiķis sievastēvs, algādzis, algādze un gabali pieci bērni. Sievasmāte atbēra daļu klimpu no lielā vārāmā poda bļodā, lai padzistu. Pēc darba visi bija izsalkuši un negribēja gaidīt, kamēr ķilķeni atdziest. Uzdūruši garos koka irbuļos, sāka ēst. Pēkšņi, kur gadījies, kur ne, cilvēks: kādas dzimtas viņš, dievs to zina, lūdz, lai arī viņu pielaiž pie mielasta. Kā lai nepaēdina izsalkušu cilvēku? Iedeva arī viņam irbuli. Bet viesis sūkā ķilķenus kā govs sienu. Kamēr pārējie apēda pa vienam un sniedzās pēc citiem, bļodas dibens jau bija tīrs kā pana sētsvidus. Sievasmāte iebēra vēl; domāja, viesis būs pieēdies un piekops mazāk. Lika drusku pagaidīt! vēl pamatīgāk sāka tiesāt un iztukšoja vēl otru. — Kaut tu aizrītos ar šiem ķil-

ķēniem! — izsalkusi sievasmāte nodomāja; tūlī arī viņš aiz-rijās un pakrita. Metās viņam klāt — bet viņš jau izlaidis garu. Noslāpis!»

«Tā viņam, nolādētajam nesātim, arī vajadzēja!» galva sacīja.

«Tā būtu vajadzējis, bet tā neiznāca: no tā laika sievas-mātei vairs nebija miera. Tikko nakts, mironis klāt. Nosēžas jāšus uz dūmvada, nolādētais, un tura ķilķenu zobos. Dienu viss mierīgi, ne jausmas no viņa, bet tikko sāk tumst, paska-ties uz jumtu: jau, suņa dēls, nosēdies uz dūmvada ...»

«Un ķilķens zobos?»

«Un ķilķens zobos.»

«Dīvaini, kūm! Esmu dzirdējis kaut ko līdzīgu par nelaiķi carieni...» Galva pēkšņi apklusā. Aizloga bija dzirdams troksnis un dejotāju mīdīšanās. Vispirms klusu ieskanējās banduras stīgas, tām pievienojās balss. Stīgas ietrinkšķējās skaļāk; sāka vilkt vairāk balsu, un dziesma brāzās kā vie-sulis:

Puiši, esat dzirdējuši? Mūsu galvām stipra būve! Sādžas galvaim, greizacim,

Galvai izkritusi skrūve! Mucniek, apstīpo tu galvu Stīpām, naglām tēraudcietām! Mucniek,

uzskaiti tu galvam Rikstēm, stībām briedinātām!

Mūsu galva sirms un greizs; Vecs kā velns; un kas par muļķi! Kārs uz edieniem un meitām. Spiežas meitām klāt kā dulns! Vai tu līdzī gājējs puišiem? Tevi vajadzētu kapā Viltt aiz ūsām, grūzt pa kaklu. Raut aiz čupra, kuplā čupra!

«Lieliska dziesma, kūm!» degis sacīja, piešķiebis galvu mazliet uz sāniem un griezdamies pie galvas, kas bija sastindzis aiz brīnumiem par tādu nekaunīgu pārdrošību. «Lieliska! Slikti tikai, ka galvu apveltī ne visai pieklājīgiem vārdiem ...» Un viņš, ar tādu kā saldu tīksmi acīs, nolika atkal rokas uz galda un gatavojās klausīties vēl, jo aiz loga atskanēja smieklī un saucieni: vēl! vēlreiz! Taču vērīga acs būtu tūliņ pamanījusi, ka nevis izbrīns noturēja galvu tik ilgi uz vietas. Tā tikai vecs, piedzīvojis runcis dažreiz atļauj pelei skraidīt ap savu asti, kamēr ātri apsver plānu, kā nogriezt viņai ceļu atpakaļ uz alu. Vēl galvas vienīgā acs bija pievērsta logam, bet roka, padevusi zīmi desmitniekam, jau turējās pie durvju tverokļa, kad pēkšņi uz ielas atskanēja kļiedzieni... Degis, kura daudzajām labajām īpašībām vēl pievienojās ziņkāre, piebāza ātri savu pīpi ar

tabaku un izskrēja uz ielas, bet nebēdņi jau bija aizlaidušies. «Nē, tu man neiz-bēgsi!» galva kļiedza, vilkdams aiz rokas cilvēku, tērpušos ar vilnu uz āru apvērsta melnā aitādas kažokā. Degis, izman-todams laiku, pieskrēja, lai paskatītos šim miera grāvējam sejā; bet atkāpās bailīgi atpakaļ, ieraudzījis garu bārdu un baismīgi izkrāsotu seju. «Nē, tu neizspruksi man!» galva kļiedza, Vilkdams joprojām taisni priekšnamā savu gūstekni, kas neizrādīja ne mazāko pretošanos un mierīgi gāja tam līdzī, it kā savā mājā. «Karmo, atver krātiņu!» galva teica desmit-niekam, «Mēs viņu tumšajā krātiņā! Un tad uzmodināsim rakstvedi, sasauksim desmitniekus, saķersim visus šos ne-mierniekus un šodien pat jau uzliksim viņiem visiem rezo-lūciju!» Desmitnieks pagrabināja priekšnamā nelielu aizka-ramo atslēgu un atvēra krātiņu. Tajā pašā brīdī gūsteknis, izmantodams tumsu, ar neparastu spēku pēkšņi izrāvās viņam no rokām. «Kur nu?» galva iebrēcās, saķerdams viņu vēl cietāk aiz apkakles. «Laid vaļā, es tā esmu!» atskanēja smalka balstiņa. «Nepalīdzēs! nepalīdzēs, brāl! Pīksti vai kā pats nelabais, ne tikai kā sieviete, mani nepiemānīsi!» un iebrūda

viņu krātiņā tik spēji, ka nabaga gūsteknis ievaidējās, pakrizdams uz grīdas, bet pats, desmitnieka pavadībā, devās uz rakstveža māju, un viņiem nopakaļ, kā tvaikonis kūpē-dams, sekoja degis.

Visi trīs gāja, domās nogrimuši, galvas nolaiduši, un pēkšņi tumšā šķērsieliņas līkumā, visi reizē iekliedzās no stipra trieciena pa pierēm, un tāds pats kliedziens atskanēja viņiem pretim. Galva, piemiedzis savu aci, izbrīnā ieraudzīja rakst-vedi ar diviem desmitniekiem.

«Eju pie tevis, pan rakstvedi»

«Bet es pie tavas žēlastības, pan galva!»

«Notiek brīnumi, pan rakstved?»

«Dīvaini notikumi, pan galva!»

«Bet kas?»

«Puiši trako! Veseliem pūļiem dzen palaidnības pa ielām. Tavu žēlastību apveltī tādiem vārdiem, ka kauns sacīt; pie-dzēris moskalis ar savu negodīgo mēli neuzdrošinātos tos iz-runāt.» (Visu to, raibās biksēs un vīna mieļu krāsas vestē tēr-pies, kalsnais rakstvedis pavadīja ar kakla staipīšanu uz priekšu un tai pašā mirklī atkal atpakaļ, iepriekšējā stāvoklī.) «Tikko biju mazliet piesnaudies, izcēla mani no gultas,

nolā-dētie palaidņi, ar savām negodīgajām dziesmām un klauvē-jieniem. Gribēju viņus kārtīgi noslānīt, bet, kamēr uzvilku bikses un vesti, visi bija izklīduši, kur kurais. Pats galvenais tomēr mums neizspruka. Tagad viņš dzied tai mājā, kur tura ieklučotos. Man sirds dega izzināt šo putnu, bet purns viņam nosmērēts sodrējiem kā velnam, kas kaļ naglas grēciniekiem.»

«Bet kā viņš ģērbies, pan rakstved?»

«Melnā, uz āru izvērstā kažokā, suņa dēls, pan galva!»

«Bet vai tu nemelo, pan rakstved? Ko teiksi, ja šis rakaris tagad sēž pie manis ieslodzīts?»

«Nē, pan galva! Tu pats, neņem ļaunā, esi mazliet sagrē- kojies.» «Dodiet uguni! Apskatīsim viņu!» Atnesa uguni, at-vēra durvis, un galva iesaucās aiz brīnumiem, ieraudzīdams sev priekšā svaini.

«Saki, lūdzams,» tādiem vārdiem viņa uzbruka tam, «vai tu neesi izdzīvojis pēdējo prāta palieku? Vai tavā vienacainā paurē bija kaut piliens smadzeņu, kad iegrūdi mani tumšajā krātiņā? Laime vēl, ka neatsitos ar galvu pret dzelzs āķi. Vai nekliedzu tev, ka es tā esmu? Sagrāba, nolādētais lācis, savām dzelzs ķetnām

un ieogrūda! Kaut tevi viņā saulē tā velni grūstu!»
Pēdējos vārdus viņa izteica jau aiz durvīm uz ielas, kur bija izgājusi kādas savas vajadzības pēc.

«Jā, redzu, ka tu tā esi!» galva teica atjēdzies.
«Ko tu teiksi, pan rakstved, vai šis trakulis nav nelietis?»

«Nelietis, pan galva!»

«Vai nebūtu laiks mums visus šos rezgaļus krietni pārmā-cīt un piespiest pie kārtīga darba?»

«Sen jau laiks, sen, pan galva!»

«Viņi, muļķi, iedomājušies... Kas, velns? .. Man likās, ka svaine klie dz uz ielas ... Viņi, muļķi, iedomājušies, ka esmu tiem līazīgs.Viņi domā, ka esmu kāds nebūt viņu brā-lis, vienkāršs kazaks!..» Galva mazliet iekāsējās un aplaida visapkārt skatienu caur pieri, kas lika noprast, ka viņš gata-vojas runāt par kaut ko svarīgu. «Tūkstoš... šos nolādētos gadu skaitļus, sit vai nost, nevaru izrunāt; nu, — gadā tā laika komisaram Ļedačam bija dots rīkojums izraudzīt no kazakiem tādu, kas būtu saprātīgāks par visiem. O!» — šo «o» galva izrunāja, pacēlis pirkstu uz augšu — «saprātīgāks par visiem! carienei pavadoņos. Es toreiz ...»

«Ko tur runāt! to jau katrs zina, pan galva. Visi

zina, ka tu izpelnījies carienes laipnību. Atzīsties tagad, man bija tais-nība: mazliet sagrēkoji teikdams, ka esi saķēris šo trakuli uz āru izvērstajā kažokā?»

«Bet kas attiecas uz šo velnu izvērstā kažokā, tad viņu, citiem par biedinājumu, vajag iekalt važās un pienācīgi no-sodīt. Lai sajūt, ko nozīmē vara! Kas gan cits iecēlis galvu, ja ne cars? Pēc tam dabūsim rokā arī pārējos puisus: neesmu aizmirsis, ka nolādētie nebēdņi bija iedzinuši manā sakņu dārzā cūku baru, un tās bija noēdušas man visus kāpostus un gurķus, neesmu aizmirsis, ka velna bērni atteicās izkult manu labību; neesmu aizmirsis... Nu, kaut viņi izčibētu, man katrā ziņā jādabū zināt, kas ir tas blēdis izvērstajā kažokā.»

«Tas, redzams, ir manīgs putns!» teica degis, kura vaigi pa visu šīs sarunas laiku nemitīgi tinās dūmos kā cietokšņa dižgabals, un lūpas, reizēm palaizdamas kaļķīti, izšļāca vese-lus mākoņu fontānus. «Tādu cilvēku nebūtu par ļaunu kat-ram gadījumam turēt degvīna dedzinātavā, bet vēl labāk pakārt ozola galotnē kronluktura vietā.» Tāda asprātība degim likās ne visai muļķīga, un viņš tūliņ ņēmās, nenogaidot citu

piekrišanu, apbalvot sevi aizsmakušiem smiekliem.

Tobrīd viņi tuvojās nelielai, gandrīz sagruvušai mājelei. Mūsu ceļotāju ziņkāre pieauga: visi sadrūzmējās ap durvīm. Rakstvedis izņēma atslēgu, pagrabinājās ar to pie slēdzenes, bet šī atslēga izrādījās viņa lādes atslēga. Nepacietība pieauga. Iebāzis roku kabatā, sāka meklēt un lamāties, neat-razdams atslēgu.

«Te!» viņš beidzot teica, pieliecies un izvilkdams to no savu raibo bikšu dziļās kabatas paša dibena. Pie šī vārda mūsu varoņu sirdis, likās, saplūda kopā, un šī milzīgā sirds sāka pukstēt tik stipri, ka viņas nevienādos pukstus varēja dzirdēt cauri atslēgas žvadzēšanai. Durvis atvērās un... Galva kļuva bāls kā audekls; degim pārskrēja auksti drebuļi, un mati viņam, likās, gribēja uzskriet gaisā; šausmas atspoguļojās rakstveža sejā; desmitnieki stāvēja kā zemē ieauguši un nespēja aizvērt savas reizē pavērušās mutes: viņu priekšā stāvēja — svaine.

Ne mazāk pārsteigta kā viņi, viņa tomēr drīz atguvās un sakustējās, lai ietu tiem klāt. «Stāt!» nelabā balsī iesaucās galva un aizcirta durvis. «Kungi! tas ir sātans!» turpināja viņš. «Uguni!

Atrāk uguni! Nežēlošu kroņa māju! Aizdedzi-niet to, aizdedziniet, lai ne velna kauliņi nepaliktu zemes virsū!» Svaine izmisusi kļiedza, izdzirdusi aiz durvīm bargo lēmumu. «Ko jūs, brālīši!» degis runāja: «Mati jums, paldies dievam, gandrīz sniega baltumā, bet pie prāta vēl līdz šim laikam neesat tikuši: no vienkāršas uguns ragana neaizdeg-sies. Tikai pīpes uguns var aizdedzināt izdzimteni. Pagaidiet, es tūliņ visu nokārtošu!» To teicis, viņš izbēra no pīpes kar-stos pelnus salmu vīkšķī un sāka to uzpūst liesmās. Šai brīdī izmisums iedvesa spēkus nabaga svainei: viņa sāka skaļi lūg-ties un pārliecināt viņus.

«Pagaidiet, brālīši! Kāpēc tīši gribat uzņemties grēku?» «Varbūt tas nemaz nav sātans!» rakstvedis teica. «Ja viņš, tas pats, kas tur iekšā sēž, būs ar mieru pārmet sev krustu, tad tā ir droša zīme, ka nav velns.» Priekšlikumu pieņēma.

«Uzklausies mani, sātan!» rakstvedis turpināja, pielicis lūpas pie durvju šķirbas. «Ja nekustēsies no vietas, mēs at-vērsim durvis.»

' Durvis atvērās.

«Pārkrusties!» galva teica, atskatīdamies atpakaļ, it kā izraudzīdamies drošu vietu, kur

atkāpties

Svaine pārmeta krustu.

«Kāds velns! Tā tiešām ir svaine!»

«Kāds nelabais tevi, kūmiņa, ierāvis šai suņa būdā?» Un svaine šņukstēdama stāstīja, ka puīši viņu uz ielas sagrābuši un, kaut gan viņa pretojusies, iecēlušī pa būdas plato logu un aiztaisījuši slēģus. Rakstvedis palūkojās: eņģes platajam slēģim norautas un tas tikai augšpusē nostiprināts ar koku.

«Labs tu esi, vienacainais velns!» viņa iesaucās, tuvodamās galvam, kas kāpās atpakaļ un arvien vēl turpināja viņu mērīt ar savu aci. «Zinu tavu nodomu: tu gribēji izmantot gadī-jumu, noēst mani, lai varētu netraucētāk lakstoties ar mei-tām, lai neviens neredzētu, kādas muļķības dzen sirmais vec-tēvs. Tu domā, es nezinu, ko tu šovakar runāji ar Hannu? Ak, zinu visu. Mani grūti piemānīt un tavai muļķa paurei jau pavisam nē. Es ilgi ciešu, bet vēlāk neņem ļaunā...» To teikusi, viņa parādīja dūri un aizgāja, atstādama galvu ap-mulsumā. «Nē, te ne pa jokam sātans iejaucies,» viņš domāja, stipri kasīdams savu galvas vidu.

«Noķērām!» iesaucās tai brīdī ienākušie

desmitnieki.

«Ko noķērāt?» galva prasīja.

«Velnu izvērstajā kažokā.»

«Dodiet viņu šurp!» galva iesaucās, satverdams aiz rokām ievesto gūstekni. «Jūs esat prātu zaudējuši: tas taču ir pie-dzērušais Kaļeņiks.»

«Kāda jezga! mums rokā bija, pan galva!» desmitnieki at- hildēja. Ieliņā mūs apstāja nolādētie puīši, sāka dejot, raustīt, rādīt mēles, raut ārā no rokām... Velns viņus būtu parā-vis!... Un kā viņa vietā mums tikusi rokā šī vārna, dievs vien to tik zina!»

«Manas un visa ciema varas vārdā tiek dota pavēle,» galva sacīja, «sagūstīt šai pašā acumirkļī šo ļaundari, tāpat arī visus, ko atrodat uz ielas, un atvest pie manis sodīšanai!...»

«Apžēlojies, pan galva!» daži iesaucās, līdz zemei palocī-damies. «Kad tu būtu redzējis, kādi purni: dievs sodi, esam dzimuši, esam kristīti, — bet tādus nejēdzīgus purnus neesam redzējuši. Vai tur daudz vajag līdz grēkam, pan galva! Var pārbaidīt godīgu cilvēku tā, ka vēlāk neviena vecene neņem-sies izārstēt nobīli.

«Es jums rādišu nobīli! Ko jūs? Negribat

klausīt? Jūs, kā rādās, esat ar viņiem uz vienu roku! Jūs esat dumpinieki! Ko tas nozīmē? Jā, ko tas nozīmē? Jūs sarīkojat grautiņus! Jūs... Es ziņošu komisaram! Tūliņ, dzirdiet, tūliņ! Skrieniet, laidieties kā putni! Lai es jūs ... Lai jūs man ...» Visi izklīda.

V Slikone

Ne par ko neraizēdamies, nebēdamams par izsūtītiem ķē-rējiem, visas šīs jezgas vaininieks lēnām tuvojās vecajai mājai un dīķim. Nevajadzēs, domāju, paskaidrot, ka tas bija Ļevko. Melnais kažoks viņam bija neaizpogāts; cepuri viņš turēja rokā; sviedri viņam lija straumēm. Diženi un drūmi melnoja kļavu mežs, tikai pašās galotnēs, kas bija pievērstas mēnesim, bārstījās smalki sudraba putekļi. Nekustīgais dīķis uzdvesa spirtumu nogurušajam gājējam un aicināja viņu atpūsties krastā. Viss bija klusu; tikai dziļajā meža biezoknī bija dzirdami lakstīgalas traļļi. Nepārvarams miegs sāka drīz vērt viņam acis ciet; nogurušie locekļi gribēja aizmirsties un no-rimt miegā; galva noliecās ... «Nē, tā es vēl te aizmigšu!» viņš runāja, pieceldamies kājās un izberzēdam acis. Palū-kojās apkārt: nakts viņa priekšā likās vēl

spožāka. Kāda sa-vāda, apskurbinoša gaisma piejaucās mēness gaismai. Nekad viņš vēl nebija redzējis nekā tamlīdzīga. Sudrabota migla ietina apkārtni. Ziedošo ābeļu un naktspuķu smarža izplūda pa visu zemi. Ar izbrīnu viņš nolūkojās dīķa nekustīgajā ūdenī: tur atspoguļojās vecā kungu māja ar augšu uz leju, tīra un it kā kādā gaišā diženumā. Drūmo slēgu vietā rau-dzījās priecīgi stikla logi un durvis. Caur skaidrajām rūtīm pavīdēja apzeltījums. Un rau, likās, it kā logs atvērtos. Aiz-turējies elpu, nekustēdamies un acis no dīķa nenolaizdams, viņš, likās, bija pārcēlies dīķa dzelmē un redz: vispirms logā parādījās balts elkonis, tad palūkojās mīlīga galviņa ar spul-gām, tumšbrūno matu vilņos klusu mirdzošām acīm un at-balstījās uz elkoņa. Un redz: viņa viegli šūpo galvu, viņa māj, viņa uzsmaida... Sirds viņam sāka pēkšņi dauzīties... Ūdens sakustējās, un logs atkal aizvērās. Klusu viņš aizgāja no dīķa un paskatījās uz māju: drūmie slēgi bija atvērti, rūtis spīguļoja mēnesnīcā. «Lūk, cik maz var paļauties uz ļaužu runām,» viņš pie sevis nodomāja. «Māja jauna, krāsas spilgtas, it kā šodien būtu krāsota. Tur kāds dzīvo.» Un klusēdams viņš piegāja tuvāk;

bet mājā viss bija klusu. Skaņi un dzidri sasaucās lakstīgalu krāšņās dziesmas, un, kad tās, likās, izdzisa smeldzē un tīksmē, bija dzirdama sienāžu čimstoņa vai purva putnu dūkšana, kad viņi savus slidenos knābjus iecirta plašajā ūdens spogulī. Kādu saldu mieru un plašumu Levko izjuta savā sirdi. Uzskāņojis banduru, viņā sāka spēlēt un dziedāt:

Ai, mēnesi, mēnestiņ!

Un tu, sārtā blāzma!

Iespīdiet tai pagalmā.

Kur meitiņa krāšņa.

Logs klusi atvērās un tā pati galviņa, kuras atspīdumu viņš bija redzējis dīķī, uzmanīgi klausīdamās dziesmā, pa-rādījās logā. Garās skropstas bija pa pusei nolaistas uz acīm. Viņa bija bāla kā audekls, kā mēness gaisma; bet cik brī-nišķīga, cik skaista! Viņa iesmējās!... Levko sarāvās ... «Uz-dziedi man, jaunais kazak, kādu dziesmu!» viņa klusu lūdzās, noliekusi galvu sāņus un pavisam nolaidusi biezās skropstas.

«Kādu dziesmu lai es tev uzdziedu, mana gaišā meitenīt?» Asaras sāka klusām līt pār viņas bālajiem vaigiem. «Jau-nekli,» viņa runāja, un kaut kas neizprotami valdzinošs at-skanēja viņas

balsī, «jaunekli, atrodi man manu pamāti! Ne-žēlošu neko tevis labad. Atalgošu tevi. Es tevi bagātīgi un krāšņi apbalvošu. Man ir ar zīdu izrakstītas aprocas, korāļi, kakla rotas. Iedāvināšu tev pērlēm izrotātu jostu. Man ir zelts... Jaunekli, atrodi man manu pamāti! Viņa ir bries-mīga ragana: man pasaulē nebija miera no viņas. Viņa mani mocīja, lika strādāt kā vienkāršai zemniecei. Paskaties manā sejā: viņa ar savām nešķīstajām burvībām izskaudusi visu sārtumu no maniem vaigiem. Paskaties uz manu balto kaklu: nav nomazgājami, ne ar ko nav nomazgājami šie zilie plan-kumi, ko iespieduši viņas dzelzs nagi. Paskaties uz manām baltajām kājām: tās ir daudz staigājušas un ne tikai pa grīd-segām vien, — pa karstām smiltīm, pa mitro zemi, pa asiem dadžiem tās staigājušas! Bet acīs, paskaties acīs: tās tapušas tumšas aiz asarām!... Atrodi viņu, jaunekli, atrodi manu pamāti!...»

Balss, kas pēkšņi it kā kļuva skaņāka, aprāvās. Asaru straumes tecēja pa bālo seju. Kāda smaga sajūta, pilna žēluma un skumju, sažņaudza jaunekļa krūtis.

«Esmu ar mieru darīt visu priekš tevis, manu meitenīti» viņš teica sirsnīgā savīļņojumā: «bet kā

un kur lai es viņu atrodu?»

«Paskaties, paskaties!» viņa ātri runāja: «viņa ir te! Viņa manu meiteņu pulkā rotaļājas krastā un sildās mēnesnīcā. Bet viņa ir gudra un viltīga. Viņa ir pieņēmusi slīkones iz-skatu, bet es zinu, es dzirdu, ka viņa ir te. Man ir grūti, mani nospiež viņas tuvums. Viņas pēc nevaru peldēt viegli un brīvi kā zivs. Grimstu un krītu dibenā kā akmens. Uzmeklē viņu, jaunekli!»

Levko paskatījās uz krastu: rēnā, sudrabortā miglā pavīdēja meitenes, vieglas kā ēnas, kreklos, baltos kā kreimeņu ziedu rotātas pļavas; zelta kakla rotas, pērļu virknes, dukāti spī-guļoja tām ap kakliem; bet viņas bija bālas; viņu ķermeņi bija it kā austi no caurspīdīgiem mākoņiem un bija caurredzami sudrabortajā mēnesnīcā. Meitenes rotaļādamās pievirzījās viņam tuvāk. Bija dzirdamas balsis.

«Iesim kraukļa rotaļā, kraukļa rotaļā!» visas sauca, kas izklausījās kā upju niedru šalkas, ko klusā krēslas stundā skar vējš savām gaisīgajām lūpām. «Kas būs krauklis?» Meta kauliņus — un viena meitene iznāca no pulka. Levko ņēmās viņu aplūkot. Seja, drēbes — viss viņai tāds pats kā visām. Bija tikai nogiedams, ka viņa ne labprāt

uzņēmās šo lomu. Pūlis izretinājās virknē un veikli izvairījās plēsīgā ienaid-nieka uzbrukumiem. «Nē, negribu būt krauklis!» meitene teica, galīgi nogurusi. «Man žēl atņemt nabaga mātei cālī-šus!» — «Tu neesi ragana!» Ļevko nodomāja. «Kas grib būt krauklis?» Meitenes sagāja no jauna kopā mest kauliņus. «Es būšu krauklis!» izsaucās kāda no vidus. Ļevko sāka vērīgāk ielūkoties tai sejā. Veikli un droši viņa dzinās pakal bēgoša-jām un metās uz visām pusēm, lai satvertu savu upuri. Tad Ļevko sāka ievērot, ka viņas ķermenis nebija tik caurspīdīgs kā pārējām: tam vidū bija kaut kas melns. Pēkšņi atskanēja kļiedziens: krauklis metās uz vienu no virknes, saķēra to, un Ļevkam likās, it kā ķērēja izlaistu nagus un sejā tai pa-zibētu ļauns prieks. «Ragana!» viņš iesaucās, norādīdams uz to ar pirkstu un pievērsies mājai. Meitene logā iesmējās, un rotaļnieces trokšņaini aizrāva sev līdzī to, kas tēloja kraukli.

«Kā lai atalgoju tevi, jaunekli?» Zinu, zelta tev nav vajadzīgs: tu mīli Hannu; bet bargais tēvs nejauj jums precēties; ņem, nodod viņam šo zīmīti...» Pasniedzās balta rociņa, sejiņa kaut kā brīnišķīgi sāka spīdēt un mirdzēt...

Neaprakstāmā satraukumā un sirdij nemierīgi
pukstot viņš satvēra zīmīti un.. pamodās

VI Atmoda

«Vai tiešām esmu gulējis?» Ļevko pie sevis runāja, piecel-damies no neliela uzkalniņa. «Tik skaidri it kā nomodā!.. . Dīvaini, dīvaini!» viņš atkārtoja, skatīdamies apkārt. Mēness, apstājies augstu viņam virs galvas, rādīja pusnakti; viscaur—klusums; no diķa dvesa dzestrums; tā malā bēdīgi stāvēja vecā māja ar aizvērtajiem slēgiem; sūnas un nezāles lieci-nāja, ka Jaudis jau sen to atstājuši. Tad viņš atplēta roku, kas visu laiku gujot bija bijusi krampjaini sažņaugta un izbrīnā iesaucās, sajuzdams tajā zīmīti. «Ak, kaut es mācētu lasīt!» viņš domāja, grozīdams to uz visām pusēm. Šajā brīdī viņam aiz muguras atskanēja troksnis.

«Nebaidieties, grābiet viņu droši ciet! Kā nobijāties? esam desmits. Varu derēt, ka tas ir cilvēks, bet ne velns!» tā galva drošināja savus pavadoņus, un Ļevko juta, ka viņu sagrabj vairākas rokas, no kurām dažas drebēja aiz bailēm. «Nomet taču, draugs, savu briesmīgo masku! Pietiek muļķot ļaudis!» galva runāja, satverdams to aiz apkakles, un apjuka, izbolī-jis

uz viņu savu vienīgo aci. «Ļevko, dēls!» viņš iesaucās, izbrīnā atkāpdamies un nolaizdams rokas. «Tas esi tu, suņa dēls! Lūk, velna dzimums! Domāju, kāds blēdis, kāds nelabais strādā šos nedarbus! Bet iznāk, ka to visu — kaut neraudzēts ķīselis iespriestos tavam tēvam rīklē — tu sarīko uz ielām grautiņus, sacerē dziesmas! Ehē — he — he, Ļevko. Kas tas gan ir, ko? Redzams, tev niez mugura! Sieniet viņu!»

«Pagaidi, tēt! Man lika nodot tev šo zīmīti,» Ļevko teica.

«Tagad nav vaļas, balodīt, nodarboties ar zīmītēm. Sasieniet viņu!»

«Pagaidi, pan galva!» rakstvedis teica, atlocīdams zīmīti: «komisārā rokraksts!»

«Komisārā?»

«Komisārā?» nedomādami atkārtoja desmitnieki.

«Komisārā! brīnišķīgi! vēl nesaprotamāk!» nodomāja Ļevko.

«Lasi, lasi!» galva sauca, «ko komisārs tur raksta?»

«Paklausīsimies, ko komisārs raksta!» teica deģis, turēdams zobos kaļķīti un izšķildams uguni.

Rakstvedis nokāsējās un sāka lasīt: «Pavēle galvam Jev- tucham Makogoņcnkam. Mums ticis zināms, ka tu, vecais muļķi, tā vietā, lai piedzītu vecos parādus un ievestu ciemā kārtību, esi zaudējis sajēgu un dari cūcības. ..»

«Tiešām, nudien,» galva pārtrauca, «nekā nedzirdu!»

Rakstvedis sāka no jauna: «Pavēle galvam Jevtucham Ma- kogoņenkam. Mums ticis zināms, ka tu, vecais m....»

«Pagaidi, pagaidi! nevajag!» galva iesaucās «kaut arī ne-dzirdēju, tomēr zinu, ka tas vēl nav galvenais. Lasi tālāk!»

«Un tāpēc pavēlu tev tūliņ apprecināt savu dēlu Ļevko Makogoņenku ar jūsu paša ciema Jca2aka meitu Hannu Petri- čenkovu, kā arī salabot tiltus uz lielceļa un nedot bez manas ziņas ciema ļaužu zirgus paniem tiesnešiem, kaut viņi arī brauktu tieši no pašas kroņa palatas. Ja es, atbraucis, at-radīšu, ka mana pavēle nav izpildīta, tad saukšu tevi vienu pašu pie atbildības. Komisārs, atvaļināts poručīks Kuzma Derkačs-Drišpanovskijs.»

«Lūk, kas!» galva teica, muti atplētis. «Vai jūs dzirdat, vai dzirdat: par visu būs jāatbild galvam,

un tãpēc jums jāpa-klausa! bez pretrunas jāpaklausa! bet ja ne, lūdzu atvainot... Bet tevi!» viņš turpināja, griezdamies pie Ļevko, «uz komi-sārā pavēli, kaut gan man brīnums, ka tas viņam nācis zi-nāms, es apprecināšu; tikai iepriekš vēl tu nobaudīsi pletni! Zini to, kas man karājas pie sienas zem svētbildēm? Rīt es to salabošu ... Kur tu ņēmi šo zīmīti?»

Ļevko, lai gan bija pārsteigts no savas lietas tik negaidīta pagrieziena, bija tik gudrs, lai atrastu savā prātā citu atbildi un noslēptu patiesību, kā īsteni zīmīte nākusi viņam rokā. «Vakar vakarā,» viņš teica, «aizgāju vēl uz pilsētu un satiku komisāru, kad viņš pašlaik kāpa no ratiem ārā. Dabūjis zināt, ka esmu no mūsu ciema, viņš man iedeva šo zīmīti un lika tev mutes vārdiem pateikt, tēt. ka atceļā iebraukšot pie mums uz pusdienām.»

«Viņš teica to?»

«Teica.»

«Vai jūs dzirdat?» galva sacīja, lepni saslējies un pievērs-damies saviem pavadoņiem; «komisārs pats savā personā at-brauks pie mūsējā, tas ir pie manis¹ uz pusdienām. O!» Te galva pacēla pirkstu uz augšu un pielieca galvu

tādā stāvoklī, it kā klausītos kaut ko. «Komisārs, vai dzirdat, komisārs atbrauks pie manis pusdienot' Kā tu domā, pan rakstved, un tu, kūm, tas nav vis nekāds nieka gods! Vai nav tiesa?»

«Cik varu atcerēties,» rakstvedis atsaucās, «tad vēl neviens galva nav cienājis komisāru ar pusdienām.»

«Ne katrs galva galvam pāris!» pašapmierināti noteica galva. Mute viņam sašķobījās un kaut kas, it kā rupji, aiz-smakuši smiekli, vairāk līdzīgi tāla pērkona ducināšanai, at-skanēja no viņa lūpām. «Kā tu domā, pan rakstvedi, vai ne-vajadzētu augstā viesā dēj izdot pavēli, lai no katras sētas atnes pa cālim, vai audeklu, vai vēl ko citu ... Ko?»

«Vajadzētu, vajadzētu, pan galva!»

«Bet kad svinēsīm kāzas, tēt?» Ļevko prasīja.

«Kāzas? Es tev gan sadotu kāzas!... Nu, jā, augstā viesā dēj — rītu pat pops jūs salaulās. Velnš ar jums! Lai komi-sārs redz, ko nozīmē kārtība. Nu, puīši, tagad gulēt! Ejiet mājās! ... Šīs dienas notikums man atgādināja to laiku, kad es...» Pie šiem vārdiem galva paskatījās caur pieri ar savu cieņas pilno nozīmīgo skatienu.

«Nupat sāksies atkal stāsts par to, kā galva

vedis carieni!» Levko teica un ātriem sojiem priecīgi steidzās uz pazīstamo māju zemo ķezberu vidū. «Lai dievs tev dod debesu valstību, labā un jaukā meitenīte!» viņš domāja pie sevis. «Lai tur viņā saulē mūžam varētu smaidīt svēto eņģeļu pulkā! Ne-vienam nestāstīšu par brīnumu, ko šonakt piedzīvoju; tev vienīgai tik, Hanniņ, pastāstīšu to: tu vienīgā tik ticēsi man un kopā ar mani aizlūgsi par nelaimīgās slīkones dvēseles mieru!» Viņš tuvojās mājai: logs bija atvērts; pa to iespīdēja mēness, un viņa stari krita uz gulošo Hannu; galvu viņa bija atbalstījusi uz rokas; vaigi liegi kvēloja; lūpas kustējās, ne-skaidri izrunādamas viņa vārdu. «Guli mana skaistulīti Lai tev sapnī rādās viss tas labākais pasaulē, bet arī tas vēl ne-būs labāks par mūsu atmodu! Pārmetis viņai krustu, viņš aiztaisīja logu un klusītiņām aizgāja. Pēc dažām minūtēm visi ciemā jau bija iegrimuši miegā, vienīgi tikai mēness tik-pat spoži un brīnišķīgi peldēja pa Ukrainas debesu neaptveramo klajumu. Tikpat svinīgi dvēsmoja tur augšā, un nakts, dievišķīgā nakts, diženi gāja uz beigām. Tikpat krāšņa bija reme burvīgajā sudraba mirdzumā; bet neviens jau vairs mulsā reibā netīksminājās ar to: viss

bija iegrimis miegā. Tikai retumis klusumu uzbrīdi pārtrauca suņu rejas, un ilgi vēl piedzērušais Kaļeņiks maldījās pa aizmigušajām ielām, meklēdams savu māju.